

Motion till riksdagen 2005/06:So586

av **Olle Sandahl (kd)**

Organdonation

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på ny lag om organdonationer enligt vad i motionen anförts.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behov av åtgärder för att öka antalet registrerade i donationsregistret.

Bakgrund

Bristen på organ för transplantation har blivit ett allt större problem. Orsaken till detta är i grunden positiv, nämligen att den medicinska vetenskapen gjort sådana framsteg att sjukvården lyckas att rädda fler patienter med skallskador och hjärnblödningar till livet och att antalet personer med allvarliga skallskador har minskat. Tillgången på presumtiva donatorer har med detta minskat. Antalet avlidna organdonatorer har minskat med hela 30 procent sedan slutet av 1980-talet. Det kan, för att göra bilden mera fullständig, noteras att vårdplatser inom intensivvården har minskat kraftigt vilket i sig påverkat antalet donationer negativt.

Parallellt med försvagad tillgång på organ blir behovet av organ allt större. Alltfler sjuka kan få förbättrad hälsa genom att överta organ från avlidna. Dessvärre har detta sammantaget medfört att alltfler människor dör i brist på donerade organ. Detta sker trots att en stor majoritet av svenskarna är positiva till att donera sina organ och trots att det genomförts aktivt arbete för fler donatorer. Räknat per miljoner invånare är Sverige sämst i Norden på organdonationer och ligger i botten på listan i Europa. Att Sverige år 2003 hade 12,8 donationer per en miljon invånare medan Spanien hade hela 33,8 åskådliggör storleksordningen på skillnader mellan länder.

Ett dilemma är att så få är registrerade i donationsregistret. Idag är drygt 1 470 000 registrerade. Det är på sitt sätt imponerande att närmare 1,5 miljoner svenskar spontant anmält sig. Antalet är trots detta alldeles för lågt och är en starkt begränsande faktor. Åtgärder för att öka medverkan i registret måste

Fel! Okänt namn på

rimligen vidtas. *Livsviktigt* är ett avslutat projekt för att öka medvetenheten kring organdonationer bland allmänheten. Nationella rådet för organdonation och transplantation under Socialstyrelsen kom igång med sitt arbete i augusti 2005. Dessa projekt är bra även om jag tror att det behövs fler systematiska och långsiktiga åtgärder vid sidan om för att öka antalet personer i registret. Tillfälliga informationskampanjer tenderar att glömmas bort relativt snabbt efter att kampanjen är avslutad.

Många olika idéer har framförts men få har prövats. Exempel på idéer är att på körkort eller på ID-handling deklarerar sitt ställningstagande, att låta det europeiska sjukförsäkringskortet bli bärare av information och att det i samband med allmänna självdeklarationen kryssa i hur man ställer sig. I Danmark bifogas en anmälningsblankett till donationsregistret till nytt sjukförsäkringsbevis i samband med flyttning. I Storbritannien ges möjlighet att anmäla sig till registret i samband med ansökan om pass, körkort och krediter m.m.

Antalet personer som dokumenterar sin inställning angående organdonation är relativt lågt i Sverige. Tendensen är neråtgående. Om den avlidne uttryckligen sagt sig vilja donera, och uttryckt det i en anmälan till donationsregistret, ska i princip denna vilja respekteras. Däremot har anhörig ett avgörande inflytande då den avlidnes vilja är okänd trots att förmodat samtycke då enligt lagen gäller. Jag anser att lagen bör vara utformad så att om den avlidne inte uttryckligen sagt nej till donation ska dennes organ kunna doneras oavsett de anhörigas vilja.

Uppenbart motsätter sig fler anhöriga donation än vad som egentligen borde vara fallet. Det säger sig självt att med gällande lag spelar vårdpersonalens bemötande av anhöriga en avgörande roll. Gott och förtroendefullt bemötande kan förmodas leda till mer positiv attityd till donation. Mindre gott bemötande kan förmodas leda till att den anhöriga säger nej. Enligt en enkätundersökning 2004 tog endast 20 procent av läkarna upp frågan om förmodat samtycke i samtal med de anhöriga trots att 40 procent av läkarna ansåg att lagen var en styrka. Hälften av läkarna förhöll sig neutrala gentemot de anhöriga medan knappt fyra av tio intog en uttalat positiv inställning till donation.

Eftersom rådande lag uppenbart inte fungerar som tänkt och inte ger den tydlighet och vägledning som är önskvärd bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om ny donationslagstiftning, i syfte att tillgodose människors vilja till organdonation och människors behov av donerade organ. I avvaktan på detta behövs en samordnad information om vilka regler som gäller och vad förmodat samtycke innebär.

Stockholm den 26 september 2005

Olle Sandahl (kd)